HE 114/2024 vp muutosluonnostelua POL 20.2 g §-ehdotukseen

20 g § Opetusryhmien muodostaminen

Opetusryhmät muodostetaan vuosiluokittain. Jos opetuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen sitä edellyttää, eri vuosiluokkien sekä esiopetuksen oppilaita voidaan kuitenkin opettaa samassa opetusryhmässä tai antaa opetusta yhdessä muun koulun tai oppilaitoksen oppilaiden kanssa. Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetusryhmien muodostamisesta päättää opetuksen järjestäjä.

Opetusryhmät muodostetaan siten, että yhden opettajan opettamassa perusopetuksen ryhmässä on enintään viisi oppilasta, jotka saavat oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetusta pienryhmässä tai erityisluokassa ~~oppilaskohtaisena tukitoimena~~. Viiden oppilaan enimmäismäärä voidaan ylittää tilapäisesti.

Erityisluokanopettajan opetuksessa erityisluokassa saa olla enintään kymmenen oppilasta. Erityisluokan enimmäiskoko voidaan ylittää tilapäisesti.

Erityisluokanopettajan opetuksessa erityisluokassa saa olla enintään kahdeksan 20 i §:n 1 momentissa tarkoitetussa opetuksessa olevaa oppilasta tai enintään kuusi mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitetussa opetuksessa olevaa oppilasta. Jos tässä momentissa tarkoitetuille oppilaille annetaan opetusta samassa ryhmässä tai yhdessä 3 momentissa tarkoitettujen oppilaiden kanssa, määräytyy opetusryhmän enimmäiskoko sen mukaisesti, minkälaista tukea saavia oppilaita ryhmässä on eniten. Jos tässä momentissa tarkoitetun oppilaan opetus annetaan yhdessä muiden kuin tässä tai 3 momentissa tarkoitettujen oppilaiden kanssa, saa opetusryhmässä olla enintään 20 oppilasta.

Perustelut muutokselle 20 g §:n 2 momenttiin:

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin oppilaskohtaisia tukitoimia saavien oppilaiden määrästä opetusryhmässä. Ehdotuksen mukaan yleisopetuksen ryhmät muodostettaisiin siten, että yhden opettajan opettamassa perusopetuksen ryhmässä olisi enintään 5 oppilasta, jotka saavat erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta pienryhmässä tai erityisluokassa oppilaskohtaisena tukitoimena. Sääntely edellyttäisi erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta tarvitsevien oppilaiden määrän rajaamista opetusryhmiä muodostettaessa. Esityksessä on arvioitu, että kyseinen joukko muodostuisi nykyisistä erityisen tuen oppilaista, jotka opiskelevat pienryhmissä tai erityisluokissa. Kyseiseen joukkoon voi sisältyä myös nykyisiä tehostetun tuen oppilaita, jotka saavat jatkossa oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetusta pienryhmässä tai erityisluokassa.

Perustelut tulkinnalle ja esitetylle säännöksen täsmennykselle

Hallituksen esitys vahvistaa opetuksen laatua ja opetusryhmien työrauhaa lisäämällä ryhmäkohtaisia tukimuotoja sekä pienryhmäopetusta. Pienryhmässä annettava opetus sisältyy sekä ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin että oppilaskohtaisiin tukitoimiin.
Opetusryhmien muodostamista koskeva 20 g §:n 2 momentin säännös ei ole siis ainoa keino tavallisten luokkien työrauhan vahvistamiseen, vaan yksi keino muiden joukossa.
Pienryhmäopetuksen vahvistaminen on tärkeää siksi, että se osaltaan lisää työrauhaa tavallisissa luokissa. Oppilaat jatkossa opiskelevat jatkossa nykyistä enemmän osa-aikaisissa pienryhmissä ja kokoaikaisissa pienryhmissä sekä erityisluokissa.

Ryhmäkohtaiset tukimuodot

Uudistuksen pääpaino on ryhmäkohtaisissa tukimuodoissa. Nämä muuttavat tuen painopistettä selvästi ennaltaehkäisevään suuntaan.
Opetuksen järjestäjän tulee varata vähintään 0,122 tuntia viikossa koulun oppilasta kohden ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin. Näitä ovat

- yleinen tukiopetus,
- opetuskielen tukiopetus sekä
- erityisopettajan opetus muun opetuksen yhteydessä.

Ryhmäkohtaisia tukimuotoja annetaan samanaikaisopetuksena oppilaan omassa luokassa tai pienemmässä ryhmässä esimerkiksi jakotunteja hyödyntäen.
Pienemmän ryhmän kokoa ei määritellä valtakunnallisesti, minkä myötä mahdollistetaan paikallinen kuntakohtainen ja koulukohtainen joustaminen. Tämä on välttämätöntä tukimuotojen käytännön toteuttamiseksi.
Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä ryhmäkohtaisena tukimuotona annetaan pienemmälle oppilasryhmälle tai koko luokalle samanaikaisopetuksena luokan- tai aineenopettajan kanssa.

Oppilaskohtaiset tukitoimet

Jos oppilasta ei voida riittävästi tukea ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla, on oppilaalle annettava oppilaskohtaisia tukitoimia.
Oppilas voi saada oppilaskohtaisena tukitoimena:

1. Erityisopettajan opetusta osittain pienryhmässä tai muun opetuksen yhteydessä

    - tämä tukitoimi vastaa yksittäisiin oppiaineisiin tai oppimisen osa-alueisiin liittyviin kevyempiin tai tilapäisempiin tuen tarpeisiin (kuten lukivaikeus)
    - oppilaan opetusryhmä on yleisopetuksen luokka
    - vastuu luokan- tai aineenopettajalla
    - alle puolet yksittäisen oppiaineen tunneista erityisopettajan opetuksessa pienryhmässä tai muun opetuksen yhteydessä

Erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä on säännöllistä opetusta esimerkiksi viikoittain. Yhden oppiaineen opetustunneista alle puolet voi olla erityisopettajan opettamaa.
Erityisopettajan antama opetus toteutetaan pääsääntöisesti pienryhmässä. Se voidaan toteuttaa myös oppilaan omassa luokassa muun opetuksen yhteydessä siten, että erityisopettaja on oppilaan tukena opettamassa. Opetuksen eteneminen suunnitellaan oppilaan yksilöllisten tarpeiden pohjalta.

2. Erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetusta pienryhmässä

    - tämä tukitoimi vastaa kokonaisvaltaisempiin tai laajemmin oppimiseen ja koulunkäyntiin vaikuttaviin tuen tarpeisiin, kuten tarkkaavuuden pulmat, käyttäytymisen haasteet tai useammassa oppiaineessa ilmenevät oppimisvaikeudet
    - oppilaan opetusryhmä on yleisopetuksen luokka
    - päävastuu luokan- tai aineenopettajalla
    - yhden tai useamman oppiaineen oppitunnit koko lukuvuoden ajan erityisopettajan/erityisluokanopettajan pienryhmässä
    - pienryhmäopetuksesta vastuu erityisopettajalla/erityisluokanopettajalla

- tätä tukimuotoa saavia oppilaita voi olla tavallisessa luokassa enintään 5

Erityisopettaja tai erityisluokanopettaja opettaa pienryhmässä yhden tai useamman oppiaineen siten, että oppiaineen opetus on erityisopettajan/erityisluokanopettajan vastuulla. Tämä tarkoittaa ajallisesti useimmiten vähintään yhtä lukuvuotta.
Pienryhmäopetusta saavat oppilaat opiskelevat osan oppiaineista tavallisessa luokassa ja osan oppiaineista pienryhmässä erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetuksessa. Pienryhmissä opiskelevien oppilaiden kohdalla tavallisen luokan oppituntien osalta on noudatettava viiden oppilaan enimmäismäärää koskevaa sääntelyä. Tämä koskee siis ao. oppilaiden kohdalla kaikkia oppiaineita ja oppitunteja.

3. Erityisluokanopettajan opetusta erityisluokalla

- tämä tukitoimi vastaa kaikkein vaativimpiin tuen tarpeisiin, jotka ovat luonteeltaan usein kokonaisvaltaisempia ja laajasti oppimiseen ja/tai koulunkäyntiin vaikuttavia laaja-alaisia oppimisvaikeuksia tai merkittäviä muita vaikeuksia koulunkäynnissä
- oppilaan opetusryhmä erityisluokassa
- vastuu erityisluokanopettajalla
- erityisluokkia koskee erilliset ryhmäkokosäännökset 20 g §:n 3–4 mom.
- näitä oppilaita koskee myös perusopetuksen tavallisia luokkia koskeva rajaus viiden oppilaan enimmäismäärästä

Erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa tarkoittaa oppilaan opetuksen järjestämistä erityisluokassa. Se tarkoittaisi myös sellaista erityisluokkaopetusta, jossa opetuksen tavoitteet ovat määritelty toiminta-alueittain.
Erityisluokkaopetuksena annettavaa erityisopetusta perusopetuksen oppilaille antaa erityisluokanopettaja, riippumatta siitä millainen erityisluokka on kyseessä ja millaisilla perusteilla oppilaat erityisluokkaopetusta saavat. Esityksen 20 g §:n 3 momentissa esitetään säädettäväksi erityisluokanopettajan opettaman erityisluokan koosta. Sääntely vastaisi aiempaa sääntelyä siten, että erityisluokanopettajan opettamassa erityisluokassa saisi olla enintään kymmenen oppilasta.
Erityisluokissa opiskelevat oppilaat voivat pedagogisina järjestelyinä osallistua yksittäisten oppituntien osalta tavallisen luokan opetukseen silloin kun oppilaan tilanne ja opetusryhmän tilanne sen mahdollistaa. Erityisluokissa opiskelevien oppilaiden osallistumisessa tavallisen luokan oppitunneille on noudatettava viiden oppilaan enimmäismäärää koskevaa sääntelyä.

Opetusryhmien muodostamista koskeva sääntely

Tavallisen perusopetuksen luokan muodostamisesta säädetään 20 g § 2 momentissa. Yhden opettajan opettamassa perusopetuksen ryhmässä voisi olla enintään viisi oppilasta, jotka saavat oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetusta pienryhmässä tai erityisluokassa. Nämä tukitoimet viittaavat 20 c §:ssä määriteltyyn tukitoimeen numero 2: erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä sekä tukitoimeen numero 3: erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa. Se, että 20 g §:stä on puuttunut sanat pienryhmä ja erityisluokka, on aiheuttanut tulkinnallisuutta.
Pykälien johdonmukaisuuden varmistamiseksi 20 g §:n 2 momentin säännöstä tulisi täsmentää lisäämällä siihen 20 c §:n muotoilua noudattaen käsitteet ”pienryhmässä ja erityisluokassa”.
Mikäli 20 g §:n 2 momenttia ei täsmennetä siten, että siitä käy yksiselitteisesti ilmi, mihin oppilaskohtaisiin tukitoimiin viiden oppilaan enimmäismäärä viittaa, jää pykälän soveltamisala laveaksi, eikä säännöksen toteuttamiseen tai seurantaan saada kansallista yhdenmukaisuutta.